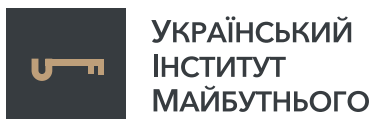

ЗЕ ВИБОРИ ПО-НОВОМУ: ЗМІСТ ЗА ЛАШТУНКАМИ ШОУ

Автори:

Василь Філіпчук, Ігар Тишкевич, Ігор Петренко, Максим Степаненко

Команда експертів МЦПД:

Василь Філіпчук, Микола Капітоненко, Ігор Петренко, Максим Степаненко, Ірина Івашко, Світлана Шевченко, Юлія Білоруська, Катерина Москаленко, Ольга Голубєва, Єгор Киян

© 2019 Міжнародний центр перспективних досліджень, Український інститут майбутнього
У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД та Український інститут майбутнього

ЗМІСТ

ВСТУП	4
АНАЛІЗ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ КАМΠΑНІЇ 2019 РОКУ	5
ПРО ЩО (НЕ)ГОВОРЯТЬ КАНДИДАТИ У ПРЕЗИДЕНТИ	14
СТО ДНІВ ПРЕЗИДЕНТА – ЩО НЕОБХІДНО ЗРОБИТИ НОВОМУ ГЛАВІ ДЕРЖАВИ?	21
ВИСНОВКИ	30

ВСТУП

Вибори президента України 2019 року визначають напрямок розвитку країни щонайменше на декілька років. Але протягом останніх тижнів увага суспільства в основному змістилась до питань місця проведення дебатів, їх формату та аналізів кандидатів. Майже зовсім забулися змістовні речі – шляхи подолання слабких сторін країни, мінімізації загроз та подолання викликів, що наразі постали перед Україною, а також способи використання сильних сторін нашої держави та можливостей, які час від часу відкриваються. Зведення політичного дискурсу до примату форми над змістом є небаченою розкішшю для воюючої країни зі слабкою економікою, великою соціальною напругою, катастрофічно низькою довірою до державних інституцій з боку суспільства, високим рівнем сегментованості інтересів регіональних еліт. Для повернення дискусії між канди-

датами та їх прибічниками в конструктивне річище Міжнародний центр перспективних досліджень спільно з Українським інститутом майбутнього презентують дослідження “Зе вибори По-новому: зміст за лаштунками шоу”.

У дослідженні проаналізовано хід виборчої кампанії та результати першого туру, спрогнозовано можливу розстановку політичних сил після парламентських виборів відповідно до електоральної підтримки лідерів президентських перегонів, проаналізовано програмні обіцянки кандидатів і сформульовані питання, на які їм варто дати відповідь під час дебатів або в іншій формі до другого туру, також окреслено пропозиції щодо завдань, які постануть перед новообраним главою держави та можливі сценарії перших 100 днів президентства кожного з них.

АНАЛІЗ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ КАМПАНІЇ 2019 РОКУ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Президентські перегони 2019 року дійсно стали виборами “по-новому”, і не лише у зв’язку з безпрецедентною кількістю кандидатів, наявністю позасистемних політиків, складністю в прогнозуванні фіналістів до першого туру й в цілому загальною непередбачуваністю, а й через зміну інструментів і виборчих технологій. Безумовно, старі методи ведення кампанії – агітаційні намети, роздача листівок й газет, агітація від дверей до дверей, мітинги, зустрічі з виборцями, використання ЗМІ, побудова мереж для підкупу виборців, чорний PR тощо нікуди не поділись, проте, більш ефективними видались нові технології базовані на емоціях. Українське суспільство традиційно є досить заполітизованим, а емоційність нинішньої кампанії

ще в більшому масштабі залучило громадян в політику. Дійшло навіть до “френдоциду” в соціальних мережах. Наразі в суспільстві досить високий рівень поляризації, гострий тон суперечок щодо кандидатів, глибока емоційна залученість громадян в передвиборчий процес. Крім того, кампанія видалась дуже креативною, в першу чергу, завдячуючи “неполітику” Володимиру Зеленському, який зумів здивувати й зачепити за живе як виборця, так і політичних конкурентів-важковаговиків.

Змінилась також і якість політичного дискурсу, громадяни почали обговорювати програмні пропозиції кандидатів, до певної міри навіть аналізувати їх передвиборні обіцянки, проте, повністю захиститись від впливу пропаганди українському суспільству все ж таки не вдалося, і ближче до кінця кампанії українці вже більше думають про шоу, а

не про майбутнє країни. Самі ж кандидати більше зосередились на обопільних інформаційних атаках, дискредитаційних кампаніях, війні чорного PR, а тому часу для предметної дискусії щодо системоутворюючих елементів стратегічного розвитку країни не залишилось.

Однак, за результатами першого туру можна стверджувати, що наша країна показала високий рівень демократії. В порівнянні з попередніми роками, коли були серйозні масові порушення, наразі фальсифікацій, які б могли суттєво вплинути на результат, зафіксовано не було. Звичайно, дрібні випадки порушень на дільницях траплялись, але системного характеру вони не мали. Правоохоронні органи, в першу чергу МВС, провели значну превентивну роботу. З початку виборчого процесу і до дня голосування Національна поліція зареєструвала близько 5 тисяч повідомлень, пов'язаних з порушенням виборчого законодавства. За цими фактами було розпочато 250 кримінальних проваджень та складено 655 адміністративних протоколів. У день виборів поліція відкрила 60 кримінальних проваджень, 42 з яких – підкуп виборців, також було виявлено “аномальні” дільниці та масове вкидання бюлетенів.

Тобто вибори були вільними та добре організованими, однак їх чесність до певної міри була поставлена під сумнів. По-перше, формування складу ЦВК – більшість в Комісії отримали люди близькі до чинного глави держави, а одна з парламентських фракцій взагалі залишилась без представництва в даному органі. По-друге, складання списку кандидатів без номерів за абеткою, що дало змогу розмістити кандидатів Тимошенко Юлію Володимирівну та Тимошенка Юрія Володимировича поряд. Така близькість тезок певною мірою заплутала виборця і створила ситуацію, коли технічний кандидат, який відверто спойлерив проти Юлії Тимошенко, випередив більш відомих й розкручених візаві та увійшов до першої десятки. По-третє, нечесність виборів також проявилась і у ве-

личесному дисбалансі щодо рівного доступу до масмедійного ресурсу.

Позитивно варто відзначити доволі високу явку виборців, яка попри велику кількість трудових мігрантів, склала 63,53%, що майже на 4% перевершила показник 2014 року. Така явка демонструє, що українці мають громадянську позицію, готові її відстоювати й обирати вектор розвитку країни. Скоріше за все, явка у другому турі буде дещо нижчою через деморалізацію певної частини виборців, які в першому турі віддали свої голоси за інших кандидатів, а ситуацію вибору між Порошенком та Зеленським вважають неприйнятною.

РЕЗУЛЬТАТИ ОСНОВНИХ УЧАСНИКІВ

Результат **Володимира Зеленського** у 30,24% став для багатьох несподіванкою. Попри дані соціологічних опитувань, які прокували йому високий рівень підтримки та вихід до другого туру з першого місця, багато дискусій точилось навколо того, чи прийде його виборець на дільниці й чи зможе недосвідчений кандидат захистити свій результат. Відповідь наразі очевидна і ствердна. Зеленський – перший кандидат в історії українських виборів, який успішно використав розважальний контент, зокрема фільм та серіал, в електоральних цілях. Зображення українських реалій, вироджень в політичній системі та можливих шляхів виправлення ситуації в зрозумілій для будь-якого українця формі, всилило надію щодо якісних змін в країні значній частині громадян. Серіальний образ президента Василя Голобородька вдало закріпився за самим Зеленським. Крім того, він акумулював значну частину протестного електорату, який втомився від “старих” політиків, їх майже незмінної риторики та розчарувався від результатів вже другої революції в країні. Тому голосуван-

ня за Зеленського можна вважати формою протесту проти старих правил гри, старої політичної системи, “старих” політиків, і навіть старих виборчих технологій. На Зеленського також почала орієнтуватись дезорієнтована після розколу Опозиційного блоку частина біло-блакитного електорату, який був розчарований сварками близьких їм політиків і побачив у Зеленському “свого хлопця”.

На цих виборах Зеленський став єдиним кандидатом, який отримав рівномірно високу підтримку у майже всіх регіонах країни. У 20-ти областях Зеленський посів перше місце, у 2-х друге. Найменшу підтримку Зеленський отримав в Івано-Франківській, Тернопільській та Львівській областях.

Петро Порошенко за результатами першого туру фінішував другим. Він отримав 15,95% підтримки виборців, хоча соціологи пророкували 17-18%. З самого початку своєї кампанії він взяв на озброєння гасла: “Армія! Мова! Віра! Ми йдемо своїм шляхом! Ми – Україна. Геть від Москви!”. Він намагався відмежуватись від економіки, покладаючи відповідальність за цю сферу цілком на Кабмін. На початку кампанії в межах проголошеної тріади Порошенко мав дійсно хороше позиціонування. Завдячуючи його зусиллям Україна отримала Томос про автокефалію. Активним він був і на армійській ниві – передавав нові зразки озброєння, часто відвідував зону ООС. Також він вніс до парламенту закон про мову. Проте, ближче до першого туру електоральна привабливість “тріади” почала падати. Суспільство негативно відреагувало на Томос-тур президента по регіонах України. Серйозним ударом по “армію” стало журналістське розслідування щодо корупції в оборонно-промисловому комплексі, головними фігурантами якого стало близьке оточення Порошенка – бізнес-партнер і друг Олег Гладковський та його син Ігор, а також афілійована з гарантом компанія “Кузня на Рибальському”. Активно використовував дану тему Національний корпус, представники якого “переслідували” президента під час його регіональних поїздок в межах

передвиборної кампанії. Не додало електоральних балів Порошенку і те, що закон про мову завис в парламенті.

Тому ближче до першого туру команда Порошенка переорієнтувалася і головним гаслом стала “боротьба з бідністю”. Основним інструментом подолання бідності, традиційно, став державний бюджет – підвищення мінімальної заробітної плати, мінімальної пенсії, монетизація субсидій, видача 13-ї пенсії, програма “Турбота” тощо. Такий аукціон небаченої щедрості став більш зрозумілим українському виборцю. Червоною лінією кампанії Порошенка також є вступ України в ЄС і НАТО. Він навіть зміг провести через Раду зміни до Конституції, які начебто зробили незмінним курс на вступ до цих міжнародних структур. Порошенко і його команда активно розганяли конфліктний дискурс, ледь не в кожному опоненті вони вбачали “агента Кремля” і представника п’ятої колони. Фактично вони просували поділ суспільства на “своїх” – хто підтримує Порошенка, і “чужих” – всіх інших, хто не співчуває чинному гаранту. Тому мова ненависті заповонила весь медійний простір. Щоправда, після першого туру Порошенко спробував дещо пом’якшити свою риторику і навіть на деякий час перестав називати Володимира Зеленського “агентом Кремля”, однак, вистачило його не надовго і знов вся кампанія звелась до протиставлення Порошенка “колективному Путіну”.

Порошенко декілька років вибудовував контроль над медійним простором, під гаранта навіть був створений окремий телеканал – “Прямий”, який став рупором його ідей та засобом дискредитації політичних опонентів. Команда Порошенка також активно вибудовувала сітку підкупу виборців, проте, у багатьох випадках вона не спрацювала. Гарант через вплив на правоохоронні органи укладав пакти з місцевими елітами, зокрема, з досить контроверсійними, наприклад Трухановим і Кернесом, активно мобілізував адмінресурс в регіонах. Проте, все це не дало бажаного результату під час першого

туру. Можливо другий тур покаже іншу результативність такого інструментарію. Результати голосування в Одесі й Харкові були дуже промовистими, а намагання покарати тих губернаторів, які не виправдали надій гаранта, як наприклад Максим Степанов, стало справжнім викликом для влади Порошенка.

Якщо ж говорити про регіональну підтримку Порошенка після першого туру, то першість він зміг отримати лише у Львівській (35,32%) та Тернопільській (24,36%) областях. Друге місце йому віддали виборці м. Києва (25,59%), Вінницької (22,37%), Рівненської (22,32%), Івано-Франківської (21,3%) та Київської (18,56%) областей. Найменшу підтримку чинний президент отримав в Сумській (10,66%), Полтавській (10,61%), Миколаївській (9,69%), Одеській (9,08%), Запорізькій (8,76%), Харківській (8,52%), Дніпропетровській (8,32%) та Луганській (6,58%) областях.

Не менш несподіваним став програш **Юлії Тимошенко**, яка за результатами першого туру посіла третє місце отримавши 13,4% підтримки українців. Юлія Володимирівна досить добре почала свою кампанію і довгий час тримала лідерство у всіх соціологічних дослідженнях. Її команда та залучені експерти розробили ґрунтовний план розвитку країни – Новий курс, певна частина положень якого є досить дискусійними, проте, масштабність пропозицій дійсно вражає. Тимошенко провела низку великих форумів із залученням громадянського суспільства, на яких відбувалось обговорення її пропозицій. Вона активно намагалася знайти підтримку так званого креативного класу, пропонуючи не ремонт фасаду, а глибоку перебудову країни. Втім, меседжі її Нового курсу виявились надто складними й незрозумілими переважній більшості виборців, як молоді, так і людям старшого віку. Проте, з часом вся її кампанія звелась до боротьби на полі чинного президента, який майже до останнього грав у трикутнику армія-мова-віра. Тобто Тимошенко замість

розширення своєї електоральної бази за рахунок інших електоральних ніш, наприклад біло-блакитної, тупцювала по слідах Порошенка, який успішно зібрав під себе патріотично-націоналістичний електорат. Крім того, відтягнули у Тимошенко голоси й “пенсії від Порошенка” та перетікання молоді до Зеленського. Варто також відзначити, що СБУ постійно дихала в потилицю команді Леді Ю. Також не варто забувати, що Тимошенко, поряд із Зеленським, була головним об’єктом дискредитаційних кампаній з боку команди Порошенка. Очевидно, після невеликої паузи Юлія Володимирівна зосередить всі зусилля на парламентській кампанії, після якої її політична сила може значно покращити рівень представництва вже у новому складі ВРУ.

В зрізі регіональної підтримки Тимошенко отримала перше місце лише в Івано-Франківській області (22,51%). Друге місце їй віддали виборці Волинської (19,84%), Чернівецької (19,67%), Чернігівської (19,43%), Тернопільської (18,87%), Кіровоградської (18,53%), Хмельницької (17,59%), Житомирської (17,42%), Черкаської (16,67%), Сумської (16,42%), Полтавської (15,86%) та Закарпатської (15,7%) областей. Найменшу підтримку Тимошенко отримала в Миколаївській (8,84%), Дніпропетровській (8,52%), Запорізькій (8,24%), Одеській (8,02%), Харківській (7,35%), Луганській (4,89%) та Донецькій (3,61%) областях.

Несподівано високий результат в першому турі президентських виборів показав **Юрій Бойко**, який отримав 11,67% підтримки виборців і фінішував четвертим. При чому попередні соціологічні опитування та екзит-поли пророкували йому не більше 10%. Передвиборна кампанія Бойка була досить стандартною і не вирізнялась особливим креативом. Він акцентував увагу на питаннях повернення миру, формування єдиної політичної нації, відновлення економіки через розвиток промисловості та соціальної справедливості, зупинки зростання цін та зменшення тарифів, а також безпеки на ву-

лицях й ефективної роботи правоохоронних органів. Команда Бойка працювала на побудову образу господарника, миротворця та ефективного кризового менеджера, який має чіткий план дій і здатний забезпечити стійкий розвиток країні. Найбільшу підтримку Юрій Анатолійович отримав в Донецькій (43,96%) та Луганській (36,87%) областях, де став першим серед всього президентського пелотону. В Харківській (26,58%), Одеській (21,92%), Запорізькій (18,79%), Миколаївській (17,33%), Херсонській (15,73%) та Дніпропетровській (12,36%) областях за рівнем електоральної симпатії він став другим. Найменшу підтримку він отримав в Західних та центральних областях України.

Результат Бойка став яскравим свідченням масштабності біло-блакитної електоральної ніші, яка за попередніми підрахунками може складати до 20% українських виборців. Сумарний результат Юрія Бойка та **Олександра Вілкула** (4,15%), як найбільш яскравих представників цієї ніші, у випадку б їх спільного походу на вибори, давало б підстави говорити про потенційну можливість боротьби єдиного біло-блакитного кандидата за вихід до другого туру президентських виборів. Скоріше за все, варто очікувати об'єднання політиків з цього табору для спільної участі в парламентських виборах. З огляду на результати першого туру президентських виборів, їх політична сила може отримати серйозне представництво у новообраному парламенті восени.

Ще до старту офіційної передвиборчої кампанії, Анатолія Гриценка розглядали як своєрідну “третю силу”, яка потенційно може скласти конкуренцію основним, на той час кандидатам – Юлії Тимошенко та Петру Порошенку. Соціологічні опитування показували підтримку Гриценка на рівні 10%. Але фінальний результат лідера демократичної опозиції виявився відносно слабким, Анатолія Гриценка підтримали 6,91% виборців.

Перед початком президентських перегонів в

українському політикумі традиційно заговорили про необхідність об'єднання кандидатів від так званої “демократичної опозиції”. Основними претендентами на лідерство у цій ніші були Андрій Садовий та Анатолій Гриценко. З огляду на те, що рейтинг Гриценка був вищим за рейтинг Садового, Анатолій Степанович цілком справедливо позиціонував саме себе як кандидата, навколо якого мала б гуртуватись демократична опозиція. Але із самого початку щось пішло не так. Андрій Садовий не демонстрував великого бажання підтримати Гриценка на виборах. Про підтримку Гриценка заявили “Хвиля” Віктора Чумака, “Альтернатива” Єгора Фірсова, “Демальянс” Василя Гацька та “Громадянський контроль” Дмитра Добродомова, який, щоправда, після декількох місяців співпраці все ж таки вирішив балотуватись самостійно. Пізніше підтримку Гриценку також висловили Микола Катеринчук лідер “Європейської партії України” та Микола Томенко лідер партії “Рідна Країна”. Проте, такої підтримки все одно було замало, і рейтинг вперто не демонстрував бажаного зростання.

Після початку реєстрації кандидатів у президенти стало зрозуміло, що шанси **Анатолія Гриценка** скласти конкуренцію лідерам президентських перегонів досить примарні. Заява Володимира Зеленського про його участь у виборах повністю сконцентрувала увагу суспільства навколо цієї теми. Здавалося б, коли про Гриценка остаточно забули як про потенційного претендента на вихід у другий тур президентських перегонів, Андрій Садовий заявив, що знімає свою кандидатуру на користь Анатолія Степановича. Що важливо, він встиг це зробити до моменту затвердження остаточного списку кандидатів у президенти, тому можливість того, що “за Садового” все ж таки поставлять “галочки” його прихильники у день виборів, була виключена.

Андрій Садовий переконував, що його підтримка Гриценка через ефект синергії додасть йому 10% рейтингу, але перші ж соціологічні опитування засвідчили, що це не

так. Подальша підтримка Анатолія Гриценка Дмитром Гнапом та Дмитром Добродомовим також суттєво не вплинули на ситуацію. Залишався ще один “джокер” – Святослав Вакарчук, але він продовжив грати у свою гру. Навіть його заклик “голосувати не по приколу” перед самим виборами вже не міг ані допомогти Гриценку, ані вплинути на підтримку Зеленського.

Серед регіонів України найбільшу підтримку Гриценко отримав у Львівській (19,02%), Тернопільській (17,08%) та Івано-Франківській (15,16%) областях, найменшу – в східних та південних областях.

Вдало вибудований образ чесного офіцера і досвідченого правоохоронця, який не перебував на державних посадах із часів Леоніда Кучми, а тому сприймався виборцем як нова політична фігура, дозволив **Ігорю Смешку** отримати несподівано високий результат в 6% голосів українців. Спочатку його висунення на посаду президента, через значні збіги у біографії та образі, сприймалося як спроба розмити електорат Гриценка, який в цей час намагався приміряти на себе образ лідера об'єднаних ліберально-демократичних сил. Це не дуже йому вдавалось, адже його риторика та кроки під час кампанії навпаки відвернули від нього значну частину такого виборця. А от Смешко зміг продати виборцю образ сильного керівника держави, досвідченого правоохоронця, а, отже, і головнокомандувача, і його результат перевершив всі очікування. Таким чином, Смешко переграв Гриценка на його ж полі.

Крім того, віп-агітатор Смешка Дмитро Гордон активно проводив його промоцію на каналі “112 Україна”. Сам Ігор Смешко періодично з'являвся на каналах “112 Україна”, “News One” та “НАШ”. Смешко також привернув увагу інших суспільно-політичних телеканалів, після того, як його президентський рейтинг перетнув позначку у 4%. Його публічні виступи не вирізнялися особливою харизматичністю, проте, були доволі впевненими та зваженими, що і працювало на

його образ досвідченого правоохоронця, який здатен дати раду країні у часи військової агресії РФ проти України. В результаті, Ігор Смешко створив міні-сенсацію у першому турі президентських виборів.

Найбільшу підтримку Смешко отримав в м. Києві (9,62%), Черкаській (10,75%), Вінницькій (8,98%), Київській (8,8%), Чернігівській (8,45%), Житомирській (8,42%), Сумській (8,21%), Полтавській (7,66%), Хмельницькій (7,65%), Волинській (6,92%) та Кіровоградській (6,26%) областях, найменшу – в Миколаївській (4,05%), Івано-Франківській (3,86%), Харківській (3,71%), Одеській (3%), Донецькій (2,47%) та Луганській (1,99%).

Попри деякі прогнози, Ігор Смешко відмовився від підтримки Петра Порошенка у другому турі президентських виборів і заявив про те, що його політична партія “Сила і честь” буде брати участь у чергових парламентських виборах.

Лідер “Радикальної партії” **Олег Ляшко**, який на минулих президентських виборах “фінішував” третім, у 2019 році зміг взяти лише 5,48%. Його цьогорічна кампанія проходила у звичному для нього стилі – популярні гасла, “розуміння” простого українця, душевні розмови із бабусями під час передвиборчого туру та візити на металургійні підприємства на Сході України. У соціальних мережах команда Ляшка підтримувала його амплуа “свого хлопця з народу”, який любить співати караоке, проводити час із дружиною та матір'ю, дресирувати своїх псиків. Крім того, Ляшко-політик активно боровся проти “тарифного геноциду”, захмарних зарплат у “Нафтогазі”, виступав за “радикальне” збільшення мінімальної заробітної плати до 10 тисяч гривень. Відповідно, у той час, як інші кандидати із ТОП-5 доклали зусиль, щоб представити виборцю нові образи та ідеї, Ляшко залишився тим самим, що і на минулих виборах, що і відбилося на його президентському рейтингу.

Передвиборчу кампанію Олега Ляшка пози-

тивно можна відзначити за масштабний передвиборчий тур, із яким він об'їхав навіть невеликі міста та села. Все це було спрямоване на підігрівання його образу політика, який спілкується з народом, допитується про його проблеми. Але на електоральній ніші сільського населення працювали також й інші кандидати у президенти, програми яких зачіпали питання підтримки фермерства, технологізації та інтернетизації села, й загалом створення гідних умов для життя людей у сільській місцевості. Крім того, частина сільського електорату голосувала за кандидатів у президенти із більш глобальним порядком денним, який був просто відсутній у Ляшка.

Намагання Олега Ляшка змагатися за електорат на Сході України важко назвати вдалим. Слід відзначити, що Ляшко навіть дещо підкоригував свій образ, намагаючись підкреслити маскулінність, що мало сподобатися мешканцям східних та південних областей. Але для них вибір претендентів на президентське крісло і так був доволі широкий та більш переконливий, ніж Ляшко. Тому лідер радикалів не зміг стати “своїм” для біло-блакитного електорату.

Отже, “радикалізм” Ляшка на цих президентських виборах був цілком прогнозованим, а його команда нічого принципово нового запропонувати виборцю так і не змогла. Можна сказати, що Ляшко дещо втратив електоральну підтримку через велику кількість кандидатів у президенти, які, особливо не працюючи над власною програмою, декларували популістські гасла так само, як і Ляшко. Понад те, увага виборця від самого початку президентських перегонів концентрувалася на протистоянні Порошенко-Тимошенко, а пізніше до цього дуету додався і Володимир Зеленський, остаточно відвернувши увагу українців від достатньо тривіальної кампанії головного радикала країни.

В регіональному зрізі найкращий результат Ляшко продемонстрував в Чернігівській (12,53%), Волинській (9,9%), Рівненській

(9,88%), Хмельницькій (9,84%), та Житомирській (9,71%) областях. Найменше за Ляшка голосували в Івано-Франківській (4,04%), Запорізькій (3,73%), Одеській (3,5%), Львівській (3,45%), Харківській (3,19%), Луганській (3,17%), Дніпропетровській (2,81%), Донецькій (2,65%) областях та м. Києві (1,41%).

ОБРИСИ НОВОГО ПАРЛАМЕНТУ

Підсумки першого туру президентських виборів дають можливість у першому наближенні спрогнозувати результати парламентських виборів, які відбудуться восени. З точки зору оновлення українського політикуму, ці вибори є важливішими за президентські. Саме після них відбудеться повноцінне перезавантаження влади, адже згідно з Конституцією України не президент, а парламент формує уряд. Не секрет, що українська політика є досить персоналізованою, і рейтинг лідера партії має чітку кореляцію з політичною силою, яку він представляє. Безумовно, такий прогноз є досить умовним і грубим, адже на результат парламентської кампанії впливає досить багато чинників, які наразі дуже складно врахувати. Крім того, варто зважати на те, що не всі потенційно впливові політичні актори брали участь у президентських перегонах, зокрема Володимир Гройсман, Віталій Кличко, Святослав Вакарчук, Андрій Садовий тощо. Проте, подібна екстраполяція все ж таки дасть можливість виокремити наявні загальні тенденції потенційної електоральної симпатії українців до відповідних політичних сил.

Відповідно до результатів першого туру подолати прохідний бар'єр у 5% можуть політичні сили 7 кандидатів, а саме: “Слуга народу” Володимира Зеленського, який отримав 30,24% голосів виборців; “БПП. Солідарність” Петра Порошенка, який отримав 15,95%; “Батьківщина” Юлії Тимошенко, яка отримала 13,4%; “Опозиційна платформа – За жит-

тя!” Юрія Бойка, який отримав 11,67%; “Громадянська позиція” Анатолія Гриценка, який отримав 6,91%; “Сила і честь” Ігоря Смешка, який отримав 6,04% та “Радикальна партія” Олега Ляшка, за якого проголосували 5,48%. Близьким до подолання 5% бар’єру є “Опозиційний блок – Партія миру і розвитку” Олександра Вілкула, який фінішував з результатом 4,15% підтримки українців.

Багато дискусій наразі точиться навколо прийняття/неприйняття виборчого кодексу, який, зокрема, передбачає зміну виборчої системи зі змішаної (225 депутатів обираються по партійному списку, а 225 депутатів за мажоритарної системи відносної більшості) на пропорційну систему з відкритими списками. Тому спробуємо змоделювати ситуацію на основі двох підходів.

Мажоритарну складову чинної виборчої системи прогнозувати складно. Як правило, більшість мандатів в ній отримує партія-лідер та найближчий переслідувач, а також кандидати-самовисуванці, значна частина яких після виборів приєднується до тих чи інших фракцій. Інші партії зазвичай

отримують по декілька мажоритарних мандатів.

Отже, якби вибори до українського парламенту відбулись 31 березня 2019 року, і виборець проголосував за політичні сили так само як і за відповідних кандидатів, ми б отримали наступні результати:

- ☑ “Слуга народу” Володимира Зеленського – 76 мандатів;
- ☑ “БПП. Солідарність” Петра Порошенка – 40 мандатів;
- ☑ “Батьківщина” Юлії Тимошенко – 34 мандати;
- ☑ “Опозиційна платформа – За життя!” Юрія Бойка – 29 мандатів (за умови об’єднання зусиль Бойка та Вілкула кількість мандатів такої політичної сили може зрости приблизно до 40);
- ☑ “Громадянська позиція” Анатолія Гриценка – 17 мандатів;
- ☑ “Сила і честь” Ігоря Смешка – 15 мандатів;

- ✓ “Радикальна партія” Олега Ляшка – 14 мандатів.
- ✓ За умови проведення парламентських виборів на чисто пропорційній основі ми б отримали наступні результати:
- ✓ “Слуга народу” Володимира Зеленського – 152 мандати;
- ✓ “БПП. Солідарність” Петра Порошенка – 80 мандатів;
- ✓ “Батьківщина” Юлії Тимошенко – 67 мандатів;
- ✓ “Опозиційна платформа – За життя!” Юрія Бойка – 59 мандатів (за умови об’єднання зусиль Бойка та Вілкула кількість мандатів такої політичної сили може зрости приблизно до 80);
- ✓ “Громадянська позиція” Анатолія Гриценка – 35 мандатів;
- ✓ “Сила і честь” Ігоря Смешка – 30 мандатів;
- ✓ “Радикальна партія” Олега Ляшка – 28 мандатів.

Таким чином, жодна з політичних сил не отримує одноособову більшість в парламенті (226 голосів).

Якщо Петро Порошенко залишиться президентом, він не зможе сформувати більшість з “постмайданних” політичних сил, адже голосів явно не вистачить. Крім того, Тимошенко, Гриценко та Смешко вже заявили, що не підтримують Петра Порошенка. Олег Ляшко також вибудовував свою кампанію на критиці чинного глави держави, хоча позиція “радикалів”, як показує практика, часто

може змінюватись залежно від політичної кон’юнктури. Об’єднання Порошенка та Бойка також є малоімовірним через кардинально протилежні ідеологічні позиції. За умови програшу Порошенка, його політична сила, скоріше за все, піде в опозицію.

За умови перемоги, Зеленський має кращі можливості для формування більшості. Його досить розмита позиція щодо багатьох питань дає можливість об’єднуватися як з Тимошенко, так і з Бойко, проте, для повноцінної більшості необхідно буде залучити третього менш потужного гравця – Гриценка, Ляшка або Смешка. Сформувати більшість можливо буде і за участі двох партій із залученням мажоритарників, але, як показує практика чинної коаліції, таке об’єднання буде досить нестійким. Ймовірно також є і коаліція у форматі Зеленський, Тимошенко, Гриценко, Смешко і можливо Ляшко. Проте, чим більше учасників, тим складніше досягти компромісу і в кадрових, і в стратегічних питаннях. Безумовно, достеменно не відомо, які метаморфози чекають рейтинг Зеленського, адже він може як обвалитись через швидке розчарування виборців, або, навпаки, зміцнити та зрости. За умови програшу Зеленського, його політична сила скоріше за все стане осердям опозиції й з великою долею вірогідності ми матимемо ситуацію протистояння прем’єра та президента.

Подібні схеми розподілу місць в майбутньому парламенті не є репрезентативними та реальний результат ми отримуємо лише після виборів, які й розставляють всі крапки над “і”, проте, загальні тенденції ми можемо побачити вже зараз.

ПРО ЩО (НЕ)ГОВОРЯТЬ КАНДИДАТИ У ПРЕЗИДЕНТИ

Емоційна та ірраціональна складова при агітації штабів кандидатів у президенти завжди домінувала над раціональним обговоренням передвиборчих програм. Примат “серця” над “розумом” властивий не лише для президентських перегонів 2019 року, але і для всіх попередніх кампаній. Цьогорічні перегони сконцентрували увагу суспільства на проведенні публічних дебатів кандидатів у президенти. Але, наразі, українці мають змогу спостерігати лише “виставу” навколо дебатів, що відвертає увагу від суті дебатів – критичного та конкурентного обговорення програм кандидатів у президенти.

За високим суспільним напруженням, пов’язаним із президентською кампанією, можна не помітити, що до обох фіналістів президентських перегонів є багато запитань, які стосуються саме їх конкретних пропозицій, які викладені у їх програмах і публічних обіцянках. Крім того, у суспільства сформувався також запитання до кандидатів у президентів, які не описані у їх програмах, але відповідь на них потенційно проллє світло на сутнісну частину президентської кампанії та допоможе розкрити постаті претендентів на президентське крісло.

Безперечно, перелік питань до кандидатів у президенти можна формулювати дуже довго, тому для суспільства важливим буде зрозуміти, наскільки реалістичними та продуманими є їх обіцянки, описані у їх власних програмах, а також тих питаннях, які зависли у медійному просторі, але, поки що, так і залишаються без відповіді.

ПРО ЩО ГОВОРИТЬ ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ

Передвиборча програма Володимира Зеленського побудована як антитеза тим основним проблемам, з якими країна стикається сьогодні. Основні меседжі у даній програмі полягають у тому, що “старі” політики, які керували країною з часів її незалежності, не зуміли розбудувати успішну заможну державу через примат персональних інтересів над суспільними. У програмі Зеленського стверджується, що для успіху України потрібно лише те, щоб до влади прийшли порядні люди. Разом із тим, Зеленський обіцяє українцям ставити саме інтереси суспільства на перше місце у діяльності органів державної влади. Задля цього пропонується реформувати політичну систему України шляхом обмеження функцій держави та одночасним збільшенням можливостей громадян напряму впливати на державну політику, в тому числі за допомоги елементів народовладдя (референдуми та е-демократія).

Реалізація окремих пунктів програми Володимира Зеленського неможлива без чіткого плану їх виконання. Тому конкретні механізми реалізації програмних пунктів Зеленського потребують детального опису з боку його команди, а також експертної дискусії з окремих питань його передвиборчої програми.

По-перше, пропозиція команди Володимира Зеленського апелювати до Будапештського меморандуму у контексті вирішення військового конфлікту на Сході України та повернення Криму потребує пояснення, яким саме чином Україна зможе добитися згоди РФ ввести у переговорний процес США та Велику Британію. Зрозуміло, що на цьому шляху Україна наткнеться як на спротив Росії, так і на небажання з боку підписантів меморандуму брати на себе якісь конкретні зобов'язання щодо розв'язання українських проблем. Те саме стосується і мети Володимира Зеленського отримати компенсацію за військову агресію в Україні та анексію Криму. Політика РФ з українського питання не відзначається гнучкістю, тому від конкретних важелів впливу на РФ залежить здатність Володимира Зеленського реалізувати дані програмні пункти.

По-друге, пропозиція Володимира Зеленського застосовувати референдум як форму прямої демократії в цілому є позитивною. Проте, пропонуючи це, варто обдумати механізми, як не допустити перетворення референдумів на плебісцити, які потенційно можуть використовуватися як форма спекуляцією думкою народу України. Крім того, невирішеним залишається проблема відсутності законодавчих механізмів щодо проведення референдумів. Одна з головних проблем у цьому – відсутність політичної волі еліт. Тож, як Володимир Зеленський буде переконувати народних депутатів проголосувати за законопроект про референдум, це питання поки немає відповіді.

По-третє, пропозиція використовувати сучасні технології як форму е-демократії має враховувати те, що не все населення України забезпечено Інтернетом. Державна кампанія з інтернетизації всієї території України має бути забезпечена значним фінансовим ресурсом в умовах нестачі коштів у державному бюджеті. Тож, Володимиру Зеленському варто відповісти на питання, звідки будуть братися кошти на реалізацію цього програмного пункту. Крім фінансового ас-

пекту, команді Зеленського варто зважати й на інші виклики запровадження елементів е-демократії. Залучення громадян країни до участі у державному житті завдяки Інтернету має гарантувати високий ступінь захисту волевиявлення громадян з боку кіберполіції. Чи будуть здатні українські правоохоронці підтримувати порядок у кібернетичному просторі? Команді Володимира Зеленського також варто враховувати, що значна частина старшого населення демонструє консервативність щодо нових технологій, що потенційно створює ризики ігнорування їх думки при прийнятті тих чи інших державних рішень.

По-четверте, у програмі Володимира Зеленського немає згадок про необхідність проведення системної судової реформи. Судова реформа не може обмежуватися лише запровадженням інституту мирових суддів. Повернути довіру до судів та забезпечити верховенство права в Україні можна лише за допомоги повного перезавантаження судової системи та ґрунтовної реформи правоохоронних органів.

По-п'яте, обіцянка Володимира Зеленського з боку розбудови професійної армії не виглядає переконливо через відсутність конкретних механізмів досягнення поставленої мети. Посилення оборонних можливостей України – складний та тривалий процес, який складається із множини компонентів. Тому команді Володимира Зеленського варто було б представити суспільству чіткий план, який буде покладений в основу модернізації української армії.

По-шосте, обіцянка Володимира Зеленського позбавити народних депутатів та суддів недоторканності неодмінно наткнеться на спротив з їх боку. При цьому, за зняття недоторканності з нардепів повинні проголосувати самі ж народні обранці. З огляду на це, Володимиру Зеленському варто відповісти на питання, як саме він зможе переконати народних обранців зняти з себе досить комфортну для них недоторканість?

ПРО ЩО ГОВОРИТЬ ПЕТРО ПОРОШЕНКО

Передвиборча програма кандидата у президенти Петра Порошенка вибудована навколо європейської та євроатлантичної інтеграції України. Чинний президент у своїй програмі сконцентрується на власних успіхах і переконує, що вони є підґрунтям для майбутнього розвитку країни. Вступ України до ЄС і НАТО, політико-дипломатичний шлях вирішення військового конфлікту на Донбасі та повернення Криму під суверенітет України, розбудова професійної армії та місцевих громад завдяки децентралізації – це основні тези, які озвучені у програмі Петра Порошенка. Натомість, внутрішньополітичний порядок денний у передвиборчій програмі Петра Порошенка виглядає нерозкритим.

Аналіз передвиборної програми кандидата у Президенти України Петра Порошенка змушує звернути увагу на окремі пункти програмних положеннях, які потребують додаткового тлумачення.

По-перше, привертає увагу обіцянка Петра Порошенка подати заявку на членство України в ЄС до 2023 року. Завдання амбітне, але воно суперечить тим умовам, за яких набула чинності Угода про асоціацію України з ЄС. Як відомо, у заяві Європейської ради від 15 грудня 2016 року, якою було завершено ратифікацію і введено в

дію Угоду, Україні не лише не надається статусу кандидата на членство в ЄС, але і не створюється для цього відповідних передумов. Тобто до повного виконання Угоди про асоціацію та прийняття у ЄС рішення щодо можливості зміни правових рамок відносин з Україною, будь-яка заявка на членство отримає негативну відповідь або, найімовірніше, буде просто проігнорована як така, що суперечить згаданій заяві європейської ради. Станом на сьогодні, Україна демонструє лише окремі успіхи у виконанні Угоди про асоціацію в певних галузях. У сфері податків, транспорту, митного контролю, захисту інтелектуальної власності Україна демонструє суттєве відставання від взятих на себе зобов'язань. Але навіть значний прогрес у виконанні Угоди не матиме значного впливу на формування всередині ЄС підтримки з боку усіх країни-членів перспективи вступу у ЄС. Як було неодноразово заявлено керівниками європейських інституцій та ключових країн-членів ЄС, питання теоретичної можливості вступу України в ЄС може постати лише через 20-30 років за умови готовності як України, так і самого ЄС до даного кроку. Тому ця обіцянка президента виглядає, м'яко кажучи, малоімовірною.

По-друге, прагнення Петра Порошенка отримати ПДЧ від НАТО до 2023 року. У Північно-атлантичному альянсі неодноразово підтверджували, що “двері НАТО відкриті для України”, але наші партнери також неодноразово наголошували, що успіх української євроатлантичної інтеграції пряму залежить від здійснення реформ, які описані, в тому числі, і в Річній національній програмі (РНП). У НАТО постійно підкреслюють, що для України не має бути суттєвої різниці чи виконувати РНП, чи ПДЧ, адже суть обох шляхів саме у реформах, а не у назві програми, у рамках якої вони здійснюються. Однак, прийняття рішення щодо надання Україні ПДЧ чи вступу у НАТО – політичне і торкається готовності усіх країн-членів НАТО надати Україні прями й юридично зобов'язуючі гарантії безпеки, а, отже, готовності вступити у прямий конфлікт

з РФ. Наразі можна без жодного сумніву констатувати, що сьогодні або у найближчому майбутньому досягнення такого політичного консенсусу є малоімовірним. Наближення ЗСУ до стандартів НАТО, забезпечення демократичних перетворень в Україні, як то верховенство права, неухильне дотримання прав і свобод громадян, очищення української влади від корупції є важливими елементами процесу реформ, які обов'язково мають впроваджуватися. Однак, навіть повна імплементація пакету необхідних реформ не гарантує досягнення політичного рішення щодо готовності НАТО включити Україну до свого складу.

По-третє, політико-дипломатичний шлях звільнення Донбасу через примус Росії до виконання Мінських домовленостей не дає відповіді, які саме кроки змусять Росію виконати “Мінськ”. Тиск на РФ за допомоги міжнародних санкцій поки не демонструє принципової зміни поведінки РФ щодо України. Крім того, постає питання, чи готова сама Україна виконати свою частину зобов'язань, передбачену Мінськими угодами. Зокрема, українське суспільство переважно негативно ставиться до надання “особливого статусу” Донецькій та Луганській області. Чи готовий Петро Порошенко піти на це, українці так і не знають.

По-четверте, виникає питання, завдяки чому буде відновлено довіру українців до правоохоронних органів, зокрема, Служби безпеки України та Генеральної прокуратури України. Дані правоохоронні органи неодноразово звинувачували у підіграванні інтересам президента. Негативно впливає на довіру до СБУ підслідність економічних злочинів даній структурі. Петро Порошенко заявив, що підтримує позбавлення правоохоронних органів невластивих їх функцій, але виникає питання, які гарантії має українське суспільство, з огляду на те, що цього так і не було зроблено за п'ять років каденції Петра Порошенка? Підриває довіру до ГПУ і політичний принцип призначення його очільника. Зокрема, українці стали свідка-

ми того, що під конкретну особу були змінені норми закону щодо обов'язковості наявності у Генпрокурора юридичної освіти. Тож, питання яким чином буде забезпечена реальна незалежність Генерального прокурора України від президента залишається відкритим.

По-п'яте, здійснення процесу децентралізації відноситься до компетенції уряду, а не президента. Тому виникає питання, які саме механізми буде використовувати президент для того, щоб підтримувати процес децентралізації?

По-шосте, розбудова професійної армії, яка б стала реальним гарантом суверенітету та територіальної цілісності України, неможлива в умовах корупції у сфері ОПК.

Петро Порошенко вже ініціював здійснення аудиту “Укроборонпрому” міжнародними експертами, але виникає питання, чого це не було зроблено раніше, адже тривожні сигнали про корупцію у цій сфері надходили вже давно. З огляду на це, логічним постає питання про потребу реформування як “Укроборонпрому”, так і принципів, за якими формується оборонне замовлення. Крім того, Україна, прийнявши ЗУ “Про національну безпеку України”, так і не реалізувала один із головних його пунктів – забезпечення демократичного цивільного контролю над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони.

По-сьоме, у програмі Петра Порошенка гарантуванню прав журналістів та свободи слова присвячене лише одне невелике речення. Але ситуація зі свободою слова в Україні, в тому числі напади та вбивства журналістів, потребують більшої уваги з боку президента, як гаранта дотримання Конституції України.

Відповідно, Петру Порошенку варто було б більше уваги приділити конкретним рішенням, які б могли забезпечити належний рівень свободи слова та вираження в Україні.

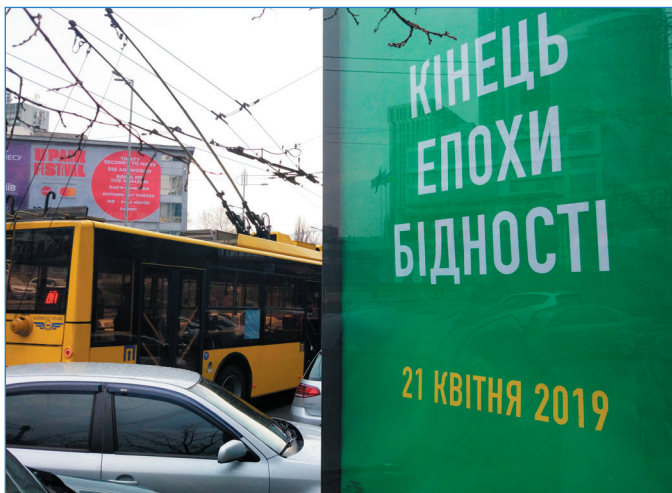
ПРО ЩО МОВЧАТЬ КАНДИДАТИ В ПРЕЗИДЕНТИ

Передвиборча кампанія з обрання президента розгортається досить динамічно. Кожного дня штаби та прихильники кандидатів у президенти формулюють багато запитань, в тому числі провокативних, які так і залишаються без відповіді. Штаби кандидатів у президенти, ігноруючи питання своїх опонентів, залишають їх на відкуп своїм прихильникам, що, у свою чергу, призводить до конфліктів у суспільстві. Відповідно, до кандидатів у президенти є питання щодо відповідальності за проведення деструктивної для суспільства передвиборної кампанії.

Разом з тим, до кандидатів у президенти є і цілком конкретні питання, що не знайшли відображення у їх передвиборчих програмах. Зрозуміло, що кожен з кандидатів у президенти робить ставку на власних сильних сторонах. Але новообраному президенту доведеться зіткнутися і з питаннями, які вітають у повітрі, але залишаються без відповіді на даний момент.

ПРО ЩО НЕ ГОВОРИТЬ ВОЛОДИМИР ЗЕЛЕНСЬКИЙ

Передвиборча програма Володимира Зеленського концентрується на окремих пропози-

ціях у тій чи іншій сфері суспільно-політичного життя. Проте, практично всім програмним пунктам у його програмі бракує системності та екстраполяції на реалії української політики. Відповідати на гострі питання з боку суспільства беруться представники штабу Володимира Зеленського, які, безумовно, є професіоналами, проте, немає розуміння, як сам кандидат орієнтується у власній передвиборчій програмі та механізмах її реалізації.

Брак вичерпної інформації про перші кроки Зеленського-президента змушують експертне середовище, ЗМІ та, найголовніше, його виборців додумувати конкретні плани Володимира Зеленського на посаді Президента України. ЗМІ писали про перші десять кроків Володимира Зеленського на основі розмови з представником команди Зеленського, але у той же день у штабі кандидата назвали дану інформацію журналістів недостовірною. Відповідно, у суспільства так і немає уявлення про те, якими будуть перші дії Володимира Зеленського, у разі його перемоги на президентських виборах.

Без відповіді також залишається питання про можливі кадрові призначення. Варто відзначити, що у штабі Зеленського обіцяють оприлюднити список претендентів на "президентські" посади до 19 квітня. Але, наразі, це одне із головних питань до Володимира Зеленського, яке все ще залишається відкритим.

Незрозумілим також є питання готовності Володимира Зеленського співпрацювати з іншими політичними силами. Варто розуміти, що представники "старої" політичної еліти не зникнуть лише по факту перемоги Володимира Зеленського на виборах президента. Так чи інакше, а, принаймні, півроку чинний склад ВРУ та уряд будуть працювати, тому команді Володимира Зеленського доведеться з ними контактувати, можливо навіть знаходити компроміси. У даному контексті також варто озвучити, що серед українських політичних сил обговорюється мож-

лівість здійснення конституційної реформи для послаблення повноважень президента. Але невідомою залишається позиція самого Зеленського з приводу цього питання.

Можна зазначити, що Володимир Зеленський об'єднав велику кількість електорату, спільним для якої є недовіра та розчарування у “старих” політиках. З одного боку, об'єднання українців навколо спільного лідера – це позитивний момент. Але потенційна загроза у цьому аспекті полягає у тому, що виборці Зеленського мають подекуди досить різні політичні вподобання: 56% прихильників Зеленського підтримують вступ України до НАТО, а 35% виступають за позаблоковий статус; 52% прагнуть підтримки української мови, 41% – рівних можливостей для всіх мов; 47% підтримують реформи, орієнтовані на запровадження ринкових механізмів, 41% – держконтролю в економічній сфері. Тому Володимиру Зеленському варто відповісти на питання, як він буде балансувати між політичними уподобаннями як своїх виборців, так й інших українців.

ПРО ЩО НЕ ГОВОРИТЬ ПЕТРО ПОРОШЕНКО

Петру Порошенку, як чинному Президенту України, варто було б відповісти на питання, що завадило йому виконати власну програму, із якою він переміг на виборах 2014 року. Зокрема, щодо проведення виборчої реформи, зняття недоторканності з народних депутатів України та прийняття закону “про імпічмент”. Ігнорування попередніх обіцянок створюють ризики утворення вакууму довіри до нових програмних пропозицій, з якими Петро Порошенко йде на вибори.

У передвиборчій програмі Петра Порошенка 2019 року немає відповідей на низку інших суспільно важливих питань, які є актуальними для країни.

З огляду на незадовільні результати судової реформи, зокрема у питанні оновлення суддівського корпусу, постає питання, чи планує Петро Порошенко ще раз перезавантажити судову систему? Проблема відсутності верховенства права в Україні так і залишилася невирішеною.

Незавершеною також є антикорупційна реформа. Не дивлячись на те, що створення антикорупційної інфраструктури в Україні практично завершено, до новоутворених органів є претензії з боку громадянського суспільства та міжнародних партнерів України. Політична заангажованість та відсутність реальної незалежності НАЗК, САП та, частково, НАБУ унеможлиблює ефективну боротьбу із корупцією. До проблем у сфері антикорупційної реформи додалося рішення Конституційного суду України щодо визнання неконституційною статтю про кримінальну відповідальність чиновників за незаконне збагачення. Крім того, невирішеним залишилося питання необхідності декларування доходів громадських активістів.

В українській політичній системі існує реальна проблема дуалізму у виконавчій владі. Повноваження президента та прем'єр-міністра не є чітко розмежованими. Ефективне функціонування виконавчої гілки влади часто залежить від здатності президента та прем'єра знаходити спільну мову. Тому виникає питання, чи планує Петро Порошенко взятися за розв'язання цієї проблеми? Чи можна обмежитися змінами у законі “Про

Кабінет Міністрів України”, чи для цього необхідно провести конституційну реформу? У контексті вдосконалення функціонування органів державної влади важливою залишається реформа парламенту, яка б гарантувала права опозиційних політичних сил, посилення відповідальності депутатів за прогули та кнопкодавство.

Крім того, до Петра Порошенка є багато запитань щодо чистоти ведення передвиборної агітації. Зокрема, привертає увагу масштабна кампанія з дискредитації свого опонента – Володимира Зеленського. На початку зневажливе ставлення до Зеленського демонстрував сам Петро Порошенко, але потім скорегував свою поведінку. Але, не дивлячись на це, його передвиборча кампанія все ще переповнена “чорнухою”. Це, у свою чергу, розколює суспільство, що є вкрай небезпечно для країни, в тому числі з огляду на військову агресію з боку РФ. Зокрема, дуже провокативним виглядає меседж “Порошенко або Путін”. При чому складається враження, що проросійським робили б будь-якого кандидата, який би опинився у другому турі із Петром Порошенком. Також не можна сказати, що чинний президент не використовував владну вертикаль, правоохоронні органи та бюджетні кошти у власній передвиборній кампанії.

За перебігом президентської кампанії стежить майже все суспільство, але з подачі технологів кандидатів у президенти предметом дискусій у суспільстві є задача аналі-

зів Петром Порошенком та Володимиром Зеленським, нові відеоролики та образи, які нанесли один одному опоненти, розмірковування про моральність використання тих чи інших брудних технологій тощо. Годі вже казати, що такий рівень дискурсу у суспільстві не те що не розкриває суті програмних пропозицій кандидатів у президенти, а ще й сіє розкол в українському соціумі по лінії прихильників “Зе” та “П”. Натомість, українці мали б обговорювати, чи реалістичними виглядають ті чи інші пропозиції кандидатів у президенти, наскільки конкретні програмні пункти є необхідними для держави, як вони можуть вплинути на подальший розвиток нашої країни.

Сліпе захоплення “своїм” кандидатом та відстоювання його честі у соціальних мережах та у колі однодумців може призвести до того, що прихильники того чи іншого кандидата у президенти усвідомлять, що не мають жодного уявлення про те, а з чим саме, крім красивих та емоційних гасел, йшов їх кандидат на вибори. Тому, щоб не схопитися за голову через певний час, суспільству потрібно змушувати обох кандидатів у президенти переводити свої баталії у конструктивне рідчище. “Стадіон, так стадіон”, офіс Суспільного, телеміст – це все немає принципового значення, відповіді на критично важливі для громадськості питання – ось що ми маємо побачити на публічних дебатах кандидатів у президенти.

СТО ДНІВ ПРЕЗИДЕНТА – ЩО НЕОБХІДНО ЗРОБИТИ НОВОМУ ГЛАВІ ДЕРЖАВИ?

Перші сто днів для будь-якого президента є періодом, протягом якого він вирішує кілька ключових завдань:

1. Формує власне оточення, демонструючи реалізацію своїх підходів до кадрової політики.
2. Забезпечує керованість країною. Нові (або старі) кадри повинні продемонструвати вміння працювати в системі взаємовідносин, що дісталася в спадок, а також здатність її змінювати, виходячи з програми дій нового президента.
3. В ідеалі (виходить далеко не у всіх) приймає ряд рішень, спрямованих на досягнення швидкого успіху (найчастіше часткового) за ключовими напря-

мами, які були задекларовані в період виборчої кампанії.

Ці три пункти актуальні як для Петра Порошенка, так і для Володимира Зеленського в разі їх обрання. До них можна додати специфіку українських реалій, яка виражається в необхідності працювати за такими напрямками:

- ☑ розв'язати проблему неприйняття частиною суспільства: у зв'язку зі специфікою виборчої кампанії, прихильники Порошенка сприймають Зеленського як пряму загрозу їх життю. Це справедливо і в зворотному напрямку – чинний президент має колосальний антирейтинг, і значна частина виборців бачить в ньому загрозу для власного майбутнього;

- ✓ забезпечити ефективну комунікацію з негативно налаштованою Верховною Радою, можливо урядом і створити умови для перемоги близьких йому сил на парламентських виборах цієї осені.

Вирішувати ці завдання необхідно на тлі війни на Донбасі та прийдешніх економічних проблем – на травень і вересень 2019 року припадають піки виплат по зовнішніх заборгованостях.

Виклики і завдання, що стоять перед новим президентом одні й ті ж, але методи реалізації, підходи до організації роботи, мірила успіху для Зеленського і Порошенка різняться. Тому є сенс розписувати їх логіку поведінки в окремих блоках. Але їх зміст, методи реалізації завдань, підходи і виклики у кожного різні.

100 ДНІВ ЗЕЛЕНЬСЬКОГО

Проблеми, з якими Зеленському доведеться зіштовхнутись у разі перемоги мають свою специфіку:

- ✓ некерованість низки регіонів. На відміну від Порошенка, Зеленський взагалі не має своїх людей в ОДА. Партнерами на першому етапі можуть стати чиновники, пов'язані з Ігорем Коломойським. Але явна ставка на таких служитиме подразником і зменшуватиме шанси Зеленського в парламентській кампанії;

- ✓ питання балансу інтересів олігархів стоїть набагато гостріше, оскільки Зеленського пов'язують з Коломойським, який має конфлікти з цілою низкою українських ФПГ;
- ✓ запит суспільства на нових людей у владі – Зеленський має високі рейтинги саме завдяки зазначеному чиннику. З іншого боку, не маючи команди як такої, він може з меншими ризиками формувати новий кістяк управлінців;
- ✓ негативне сприйняття частиною суспільства, в першу чергу виборцями Петра Порошенка;
- ✓ необхідність утримання хоча б видимості економічної стабільності на тлі виплат за зовнішніми боргами. Зменшення (ліквідація) виплат так само як і курсові коливання можуть вдарити по Зеленському особисто, або будуть переведені на уряд. У зв'язку з цим новий президент може бути зацікавлений в збереженні Кабміну Гройсмана як громовідводу;
- ✓ знаходження порозуміння з парламентом. Зеленський не має своїх депутатів і може розраховувати або на лобістів Коломойського або на перебіжчиків з інших фракцій. Але на обидві ці категорії покласти надію складно;
- ✓ розбалансований уряд, який був сформований під впливом Порошенка і в якому частина міністрів претендують на більш значущу роль;
- ✓ боротьба з корупцією – це запит суспільства. З цього питання позиції Зеленського більш вигідні, оскільки він не має шлейфу “довгої боротьби з корупцією” та може починати “з чистого аркуша”. З іншого боку, новий президент не має і впливу на силовий блок.
- ✓ війна на сході. Зеленський змушений буде демонструвати готовність захищати інтереси країни, в тому числі за допомогою армії.

Таким чином, перші 100 днів Зеленського пройдуть під знаком створення команди, спроби продемонструвати ефективну політику та увійти в парламентські перегони. З огляду на це можемо окреслити два ключові сценарії його поведінки.

1. Формування системи влади з нуля і створення власного кістяка команди.
2. Використання ресурсу Ігоря Коломойського.

До активності, яку демонструватиме Зеленський, незалежно від обраного варіанту розв'язання кадрового питання, можна віднести підтримку внесеного Порошенком законопроекту про імпічмент і внесення закону про скасування недоторканності народних депутатів.

ПРОБЛЕМА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ

Володимир Зеленський зацікавлений в тому, щоб уряд Гройсмана працював до моменту формування нової Верховної Ради. Тому новий президент буде наполягати на ротатії досить обмеженої кількості міністрів. З огляду на баланс сил в парламенті, призначення нових буде відбуватися за тією ж схемою – виконувачі обов'язків. Найімовірніше будуть призначені в.о. міністра економічного розвитку (Кубів йде), міністра регіонального розвитку (відставка Зубко) і велика ймовірність заміни міністра соціальної політики.

Також велика ймовірність, що свої пости покинуть очільник МЗС Клімкін і соратник Петра Порошенка – керівник міністерства інформаційної політики Юрій Стець. Обидва дуже близькі з Петром Порошенком і можуть прийняти це рішення самостійно.

При цьому, з огляду на відсутність підтримки в Раді та повної лояльності Кабміну, Володимир Зеленський сконцентрується на заміщенні посад, кадрові рішення по яким він

може приймати сам. Зокрема, різко зростає роль Ради національної безпеки і оборони, яка буде переформатована (зі збереженням своїх місць приблизно половиною членів). Такий підхід необхідний, оскільки РНБО може приймати рішення, обов'язкові до виконання, в тому числі Кабінетом Міністрів. У результаті саме це відомство стане одним з центрів влади на перші 100 днів після виборів. Правова основа – стаття 4, яка дає право приймати рішення з реалізації “невідкладних заходів із розв'язання кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України”. Ключове питання по РНБО – чи залишиться Турчинов. Він, як досвідчений апаратник, який не має публічного негативного шлейфу, може розраховувати на можливість обіймати посаду принаймні до парламентських виборів.

СИЛОВИКИ

Перестановки в силових відомствах, звісно, неминучі. Це найбільш слабка позиція в команді Зеленського, тому можливим є залучення Смешка чи Гриценка. Сумнівно, що обидва ці політики будуть призначені (наприклад в СБУ і міністерство оборони відповідно). Але ймовірність залучення одного з них вельми велика. Швидше за все, це буде Смешко, оскільки по Міністерству оборони робити поспішні кроки для Зеленського ризиковано – більш правильно демонструвати підтримку процесам реформування і посилення збройних сил.

Юрій Луценко та Генеральна Прокуратура. Звільнити Луценка буде достатньо важко з огляду на те, що голосів для нового прокурора у Зеленського не буде. З іншого боку, саме Луценко може стати серйозним знаряддям протидії новому Президенту до парламентської кампанії. Він може залякувати кримінальними справами старих і нових чиновників, з метою забезпечення проходження більшого числа прихильників Петра Порошенка в Раду. Швидше за все, з Луценком будуть вестися запеклі інформаційні війни.

ПРОБЛЕМА АВАКОВА

Залишається питання Авакова, який, як мінімум, зберігає за собою посаду міністра внутрішніх справ. Але, в разі відставки всього уряду, “проблема Авакова” стає викликом для президента Зеленського. Володимир Гройсман та більша частина його уряду можуть подати заяви про відставку, мотивуючи це тим, що необхідно дати можливість новому президенту сформувати уряд. В такому випадку ризику травневих і вересневих виплат за зовнішніми боргами повністю лягають на Зеленського, а Гройсман може почати власний політичний проект як один з “успішних” українських прем’єрів. Але в такому разі новообраний президент може розпочати широкомасштабну кампанію з дискредитації колишнього прем’єра, звинувачуючи того в створенні умов для просідання економіки. Додатково до політичних звинувачень може бути дано зелене світло розслідуванням за фактами корупції й зловживань владою.

При цьому Зеленському доведеться вести діалог з Арсеном Аваковим, який на тлі відсутності Кабміну буде претендувати на більше, ніж міністр внутрішніх справ, аж до в.о. Прем’єр-міністра. Це найгірший варіант для Зеленського, оскільки відмовити – означає збільшити кількість політичних супротивників в Раді, погодитися – призначити токсичного для багатьох політика на одну з ключових постів в державі.

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА ЯК ЦЕНТР ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ І ЦЕНТР ДІАЛОГУ

Адміністрація президента стане ключовим відомством у 2019 році та може зіграти роль кузні кадрів для команди Зеленського. В умовах непідконтрольності Кабміну, нелояльного складу Верховної ради, саме АП

стає ключовим майданчиком для пошуку компромісів з ключовими гравцями в політиці та економіці.

Це відомство забезпечує керованість країною шляхом компромісів з різними групами національних і регіональних еліт. Тому, виходячи з особистості керівника Адміністрації Президента, можна буде судити про ступінь незалежності Зеленського як Гаранта Конституції. Поява на посаді ставленика Коломойського зменшує шанси на успіх партії “Слуга народу”, налаштовує ключових гравців проти президента і, з огляду на проголошений закон (а він буде проголосований) про імпичмент, призводить до дострокових президентських виборів уже в перспективі 2-3 років.

З іншого боку, поява сильної особистості, яка не належить до українських політичних еліт, буде говорити про намір Зеленського вибудовувати власну систему влади та політичного діалогу в країні. Сам керівник АП після парламентських виборів (у разі успішної роботи), може претендувати на роль Прем’єр-міністра.

РЕГІОНАЛЬНІ ЕЛІТИ

У перші 100 днів Зеленський навряд чи буде ризикувати, проводячи масштабні кадрові перестановки на рівні областей, – він поки не має належного людського ресурсу. Тому керівникам більшості ОДА не варто побоюватися за своє місце – з ними працюватимуть з АП, вибудовуючи прийнятну систему взаємодії. З іншого боку, заради демонстрації ефективності й прагнення боротися з корупцією, адміністрація президента не буде далі штучно гальмувати розслідування справ щодо регіональних еліт. Більш того, Зеленському вкрай вигідний арешт 1-2 керівників ОДА вже в перші 3 місяці його роботи. Але це буде, скоріше, винятком ніж правилом.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ЕКОНОМІКА

Зеленському в перші місяці своєї каденції вкрай важливо продемонструвати ефективність роботи. Тому найбільш ймовірними напрямками діяльності буде розв'язання резонансних проблем, що мають локальну, а не системну основу. Наприклад, врегулювання суперечок з Угорщиною і вихід на концепцію спільної роботи з історичних питань з Польщею. Останнє можливе за умови відставки В'ятровича. На такий крок Зеленський легко піде і вже сам факт відставки буде підставою для відповідних кроків з боку Варшави.

Другий напрямок – переговори з МВФ, ЄС, США, на яких новий президент повинен буде продемонструвати спадкоємність курсу, готовність до взаємодії. Результатів в перші 100 днів навряд чи варто очікувати – контакти в даний період будуть носити формат “оглядин”. Але сам факт візитів і зустрічей дозволить Володимирі Зеленському заявити про здатність проводити не менш ефективну зовнішню політику, ніж його попередник.

Перераховане вище – основна канва поведінки новообраного президента Зеленського в перші 100 днів роботи. Ключовим у розумінні перспектив для країни при новому президенті стане список осіб, які прийдуть у владу перед парламентськими виборами. Якщо кістяк нової команди Зеленського (АП, ряд областей, державні компанії, міністерства) займуть люди, близькі до Ігоря Коломойського, перспективи Зеленського як політика будуть туманними. Більш того, його партія може не набрати істотної кількості голосів, зупинившись на позначці 15-18%. Це розуміють і в оточенні олігарха, тому, навіть маючи можливості входу в команду, ймовірно, не будуть проявляти зайвої активності.

З іншого боку, формування незалежної команди навколо нового президента збільшує шанси Зеленського сформувати прийнятний склад Парламенту, підібрати кандида-

тури на пости в Кабінеті Міністрів. Сильна особистість керівника АП вже через 100 днів буде здатна обмежити вплив оточення Ігоря Коломойського на кадрову політику президента. Саме обмежити, а не ліквідувати повністю – керівник групи Приват в будь-якому випадку буде мати значне представництво в парламенті та виконавчій владі.

100 ДНІВ ПРЕЗИДЕНТА ПОРОШЕНКА

Почнемо зі специфіки стартової позиції Петра Олексійовича Порошенка. Навіть в разі перемоги на виборах він зіткнеться з наступними проблемами:

- ☑ некерованість низки регіонів. Місцеві еліти збудували замкнуті політико-економічні системи, які є стійкими до потрясінь в наявній системі державного управління. Більш того, в першому турі виборів вони не застосували адмінресурс на користь чинного президента. І в другому, з великою ймовірністю, будуть так само працювати проти нього. Відповідно, їх мотивація до парламентських виборів – не допустити формування потужної пропрезидентської більшості в Раді, або вийти на нові домовленості з центром, в яких їх позиції лише посиляться;
- ☑ питання балансу інтересів олігархів і, в першу чергу Ахметова, Пінчука і Медвед-

чука, які будуть домагатися посилення власного впливу в якості плати за підтримку або “нейтральну позицію” на виборах президента;

- ☑ запит суспільства на оновлення команди Порошенка – дії, які декларував сам Петро Олексійович перед другим туром. При цьому запит на кадрові зміни доведеться вирішувати на тлі колосального антирейтингу і недовіри з боку середнього класу та частини еліт;
- ☑ необхідність утримання хоча б видимості економічної стабільності на тлі виплат за зовнішніми боргами. Населення, яке отримало виплати перед президентськими виборами, буде очікувати продовження роздачі грошей перед парламентськими. На цьому тлі навіть проста (і потрібна) зміна курсу долара негативно позначиться на рейтингах президента і його політичної сили;
- ☑ негативно налаштована Верховна Рада, в якій частина фракцій (Батьківщина, частина Народного Фронту, РПЛ, Самопоміч) будуть займати позицію не просто опонентів президента, а непримиренних політичних ворогів. Це наслідки специфіки агітаційної кампанії 2018 початку 2019 року;
- ☑ розбалансований уряд, в якому частина міністрів (наприклад, Аваков) займають позицію політичного протистояння з президентом;
- ☑ боротьба з корупцією – дана тема стала однією з ключових для Порошенка на тлі журналістських розслідувань та його заяв про те, що він не знав про існування корупційних схем у своєму оточенні. Запит суспільства можна сформулювати так: “вже знаєш – де реакція?”.

Виходячи з перерахованих проблем, перші 100 днів Порошенка можуть піти за двома основними сценаріями:

1. Конфліктний в короткостроковій перспективі, який веде до переформатування системи.

2. Тактично спокійний, який приводить до наростання проблем в майбутньому.

Незалежно від обраних варіантів дій в публічній сфері президент піде на просування низки законопроектів, зокрема, закону “про імпічмент”, який вже внесений до Ради і, можливо, закону про позбавлення недоторканності депутатів. Закон “про імпічмент” підтримується і його опонентами, тому Порошенко намагається перехопити ініціативу.

Питання недоторканності народних обранців має низькі шанси пройти через Верховну Раду, але внесення такого законопроекту на розгляд парламенту дозволяє Порошенку використовувати цю тезу в агітаційній кампанії на парламентських виборах, дискредитуючи, тим самим, частину опонентів.

У питанні боротьби з корупцією, швидше за все, будуть обрані 1-2 жертви з оточення президента, над якими публічно почнуть працювати ГПУ або ДБР, САП та НАБУ. Президент при цьому буде демонструвати всіляку підтримку таким розслідуванням.

Другий, потужний чинник – запуск Антикорупційного Суду, судді якого вже склали присягу. Робота суду буде активно використовуватися як елемент передвиборчої агітації, дискредитації опонентів (перед парламентськими виборами) і шантажу частини потенційних союзників в Раді. Президент, звісно, не може керувати судом, але, наприклад ГПУ, САП або НАБУ можуть управляти черговістю передачі справ на розгляд Антикорупційному суду. Тому початок процесів щодо низки українських політиків буде, з одного боку, подано як безкомпромісна боротьба з корупцією, а з іншого, як елемент контрагітації відносно низки політичних сил, чії прихильники фігурують в розслідуваннях.

В якості демонстрації готовності до кадрових змін президент Порошенко ініціює створення ряду нових (або оновлення існуючих) кон-

сультаційних майданчиків, куди запросить, в тому числі, бізнесменів, експертів, політиків, які на виборах були його опонентами.

Подальше масштабне оновлення команди виглядає складним, оскільки перестановки в уряді вимагають участі Верховної Ради (негативно налаштованої щодо Президента), а спроба вийти на переформатування коаліції, шляхом переговорів з колишніми опонентами, невиправдана напередодні парламентських виборів – у новій Раді буде інша конфігурація сил, а зближення з політичними противниками розмиє власну електоральну базу.

Таким чином, з переліку “гучних відставок”, вибір у президента невеликий – міністерство оборони, РНБО, ГПУ, Національний Банк. В РНБО косметичні зміни вже пройшли, а міняти Турчинова Порошенко не буде, оскільки така зміна позбавляє його частини голосів Народного Фронту. Міністерство оборони, як відомство, яке президент подає як приклад своєї успішної діяльності, так само не підходить.

Залишаються дві фігури – керівник Національного банку Яків Смолій і Генпрокурор Юрій Луценко. Обидва, з великою долею ймовірності, будуть відправлені у відставку.

Для Смолія найбільш реальними датами можуть стати червень і кінець вересня, оскільки на травень і вересень припадають піки виплат за зовнішніми боргами. Це період послаблення гривні (процес, який необхідно провести, враховуючи лиш кількість грошей, розданих у вигляді допомог і виплат). Крім того, Яків Васильович, на відміну від Гонтаревої, не став публічною політичною фігурою. Тому театральна вистава в сценарії обурення президента різкою зміною обмінного курсу національної валюти з гучною відставкою головного банкіра країни – надзвичайно ймовірний рекламний крок.

Другий кандидат на відставку – Юрій Луценко. Він має шлейф негативного сприйняття як всередині країни, так і за її межами. Тому зміна генерального прокурора – ймовірний

варіант, який, на перший погляд, виглядає потужно, але, з огляду на зміну системи, вже мало що вирішує.

Суть комбінації в тому, що після старту ДБР Генпрокуратура поступово втрачає функції слідчого органу і, звісно, свій вплив у політичній системі країни. Тому після передачі ряду справ в Антикорупційний Суд, Президент може ініціювати відставку Луценка, запропонувавши вибрати кандидатуру на даний пост навіть своїм опонентам. Прекрасна демонстрація готовності до змін, яка в реальності не несе ризиків – новий генеральний прокурор буде мати значно менше важелів впливу. Але, отримавши посаду на тлі необхідності завершення справ, які знаходяться в ГПУ, він відразу потрапляє в центр протистояння по лінії НАБУ-САП-ГПУ-ДБР. В такому випадку прибрати Луценка і передати опонентам негатив від війни слідчих органів – хороший хід, що дозволяє використовувати нову фігуру Генпрокурора та його помилки в парламентській кампанії восени 2019 року.

Третьою резонансною та важливою фігурою стає керівник Адміністрації Президента України. Про звільнення Ігоря Райніна заговорили ще наприкінці 2018 року. У тому числі в ключі про бажання самого Ігоря Львовича піти із займаної посади. Відповідно, кадрове рішення в АП необхідно приймати в будь-якому випадку. Поява там сильної особистості, здатної налагодити контакти з елітами і вибудувувати кадрову політику команди президента є, з одного боку необхідністю, з іншого – буде демонстрацією “перезавантаження оточення”.

Далі перейдемо до варіантів дій.

ВАРІАНТ 1 КОНФЛІКТНИЙ

Даний варіант передбачає більш суттєві кадрові зміни, ніж перераховані вище. Зміна уряду є проблемою, оскільки нові призна-

чення можуть не набрати необхідної кількості голосів. Але на кілька місяців, що залишилися до виборів в парламент, президент може піти на використання лазівки у вигляді призначення “виконуючих обов’язки” за прикладом Супрун і Трофімцевої. Зняття кількох міністрів, яких пов’язують з Порошенком, може пройти паралельно з атакою на представників “квот Народного фронту”. Про повне переформатування Кабінету міністрів мови бути не може, як і про відставку Гройсмана. Але оновлення 5-6 персон може бути виправданим. За умови призначення в.о. не з близького оточення (в ідеалі з тих, хто не підтримував Порошенка на виборах) може дати ефект у вигляді зростання рейтингів президента і його політичної сили.

Паралельно з цим президент ініціює зміну, здебільшого, керівників ОДА, прибираючи звідти найбільш токсичних осіб і тих, хто так чи інакше пов’язаний з олігархічними групами в країні.

Окремо варто згадати можливість атаки на Авакова як міністра внутрішніх справ. Замі-

на його на менш токсичну фігуру (можливо, на людину, що пройшла війну на Донбасі) може бути сприйнята позитивно суспільством і частково прибрати протистояння в силовому блоці. Але цей варіант загрожує конфліктом з більшою частиною фракції “Народного фронту”.

Третій напрям – кадрові перестановки в державних підприємствах, національних агентствах, які змінюють баланс сил між великими ФПГ країни і владою. Така політика в короткостроковій перспективі призведе до жорсткого конфлікту з парламентом і потужної критики ЗМІ, які належать тим же олігархам. Це ризики для успіху парламентської кампанії, але, з іншого боку, в разі отримання більшості (коаліції) в новій Раді, можливість змінити систему.

Ймовірність реалізації такого конфліктного сценарію мізерно мала, враховуючи особистість і досвід роботи Петра Олексійовича. Але повністю відкидати сценарій не варто. Навіть 10% шансів – можливість для президента і для країни.

ВАРІАНТ 2 ТАКТИЧНО СПОКІЙНИЙ

Найбільш вірогідним сценарієм розвитку ситуації буде неконфліктний варіант косметичних змін зі збереженням системи домовленостей між групами еліт.

Цей підхід не виключає масштабних кадрових чисток. Різниця не в способах звільнення, а в підходах до пошуку нових кандидатів:

1. При зміні частини членів Кабінету Міністрів нові посади (в.о.) будуть запропоновані опонентам, представленим в Раді в обмін на голосування за потрібні для президента законопроекти.
2. Зміни в ОДА, державних підприємствах будуть проводитися за критеріями особистої відданості президенту або (якщо чиновник змінюється) перерозподіл сфер впливу між українськими ФПГ. Простіше кажучи при-

брати, в тому числі зі звинуваченнями в корупції, частину керівників державних адміністрацій, підприємств, перерозподіливши звільнені посади на користь ставлеників ФПГ, які запропонували підтримку Петру Олексійовичу в найближчі місяці або роки.

3. На цьому тлі може пройти атака на Авакова з заміною його на людину, віддану Петру Олексійовичу. Якщо перестановки в Кабміні й регіональній владі дозволять сформувати тактичну більшість в Раді, позиція Народного фронту перестане бути ключовою для визначення можливих дій президента.

Вирішивши таким чином кадрові питання, Порошенко виводить на парламентські вибори свої політичні проекти з розрахунком отримати хоча б 30% місць у новообраній Раді і сформувати коаліції з проектами лояльних йому олігархів.

Ймовірність такого сценарію є найбільш високою.

ВИСНОВКИ

Незалежно від того, хто виграє президентські вибори, країна вступає в новий етап свого розвитку. Новообраний президент змушений буде вирішувати низку як тактичних (побудова владної вертикалі, забезпечення керованості регіонів, налагодження взаємодії з парламентом тощо), так і стратегічних (припинення війни, повернення окупованих територій Криму та Донбасу, вибудовування відносин з Російською Федерацією та західними партнерами, забезпечення пікових виплат по зовнішнім боргам тощо) завдань. Це можливо лише за умови припинення по-

ляризації суспільства, використання тез, які розколюють українців й зосередженні уваги на питаннях, що об'єднують і здатні посилити синергію політичних сил. Також новообраному президенту для просування національних інтересів доведеться створювати союзи та коаліції на міжнародній арені. У всій цій конструкції не менш відповідальна роль ніж у президента відводиться безпосередньо українському суспільству, яке повинне проявляти громадянську активність, вимагати від політиків прийняття суспільно корисних рішень й надалі контролювати їх виконання.

МЦПД

Міжнародний центр перспективних досліджень

Телефон: +38(044)334-30-57

Електронна пошта: office@icps.com.ua

www.icps.com.ua